

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevareministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

Fra Klubbens besøg på Svanholm

Den 11. juni 2013 blev deltagerne i Klubbens udflugt til Storkollektivet på Svanholm modtaget i rigtigt sommervejr med sol og forbidragende byger i det fjerne af de to guider, som skulle vise os rundt på Svanholm, Jeanette Retslov og Tom Mich.

I 1970'erne opstod en række større og mindre kollektiver eller bofællesskaber, men Svanholm er det eneste storkollektiv, der fortsat fungerer. Det er et produktionskollektiv, der ejer og driver Svanholm Gods som landbrug og skovbrug.

Kollektivet er oprettet og godset erhvervet i 1978. Efter den dagældende lovgivning kunne kollektivet ikke erhverve landbrugsejendommen. En erhvervelse forudsatte maksimalt 4 ejere, hvoraf nogle skulle være uddannede landmænd (være "ankermænd"). Herudover forudsattes dispensation fra Statens Jordlovsudvalg. Svanholm ejes af kommanditselskabet Jarnved (et interessentskab, hvor nogle hæfter direkte og solidarisk for selskabets forpligtelser, og de øvrige deltagere kun med bestemte begrænsede beløb). Selve kollektivet fungerer således, at enhver nyindtrædende betaler et depositum på omkr. 70.000 kr. Alle deltagernes indtægter, der for hver delta-

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevarerministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

ger skal være på mindst omkr. 260.000 kr., indgår på en fælles konto, hvorfra deltagerne får 19 pct. tilbage efter at husleje, skatter osv. er betalt. Kollektivet består af 70 – 80 voksne og omkr. 60 børn. Den enkelte deltagers indtægt erhverves enten ved arbejde på Svanholm eller ved arbejde ude i det omgivende samfund som f. eks. lærer. En del af de ansatte bor uden for godset. Af de, der bor på Svanholm, har nogle egne boliger, mens andre bor i små kollektiver. Der tilstræbes et værelse pr. voksen beboer.

Man forudsættes at være arbejdsduelig ved indtræden i kollektivet, jf. kravet om indkomst. Undervejs i forløbet i kollektivet kan der opstå situationer, hvor et medlem får problemer af økonomisk, helbredsmæssig eller anden art. Til at hjælpe i sådanne tilfælde findes en art ”socialkasse”.

Også tidens gang kan medføre nedsat arbejdsevne. Den ældste deltager er 84 år. Bl. a. alder kan medføre et plejebehov, som kollektivet ikke kan dække, men kan blive nødt til at henvise til det øvrige samfunds institutioner.

Helt fra den oprindelige ide om etablering af et landbrugskollektiv, var det ønsket, at driften skulle være økologisk, selv om det i den indledende om-lægningsperiode ville være mere bekosteligt. Ejendommen er på godt 410 ha, fordelt med 240 ha opdyrket jord, landbrugsjord, 130 ha skov og godt 40 ha søer, moser, enge, park, vej og bygninger. Godset er selvforsynende med visse fødevarer og med energi (solceller, vindmølle, træ fra egen skov). Driften er meget alsidig: hovedproduktionen er korn, mælk (til Øllingegård mejeri), grønsager, frugt og foderafgrøder. Den ene af guiderne var sammen med andre i færd at etablere en egentlig frugtplantage. Hertil kommer en lang række mindre aktiviteter, især skovbrug, økologisk tømmerhandel, fremstilling af naturlegepladser, en gårdbutik og meget andet.

Som led i den økologiske drift holdes i en forholdsvis nybygget kostald 120 jerseykøer, der giver mælk med en fedt pct. på ca. 5. Køerne var på græs. Man leverer mælk til Hansen Is. Hertil kommer en mindre besætning af får. Kollektivet er selvforsynende med urtesager, der høstes og luges med håndkraft. Frøene til udsæd er også af egen avl. Der kommer arbejdende

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevarerministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

gæster fra hele verden for at deltage i kollektivets drift mod kost og logi i perioder på en måned eller to.

Landbruget drives af 4 personer, en bygningsgruppe er på 5 personer, administrationen er på 4 og hertil kommer køkkengruppen. Kollektivet disponerer over et storkøkken, hvorfra samtlige deltagere og gæster bespises dagligt. Det er indrettet i en tidligere staldbygning, med loft af murede hvælvinger i jerndragere. Godset har egen børnehave, der også tager børn udefra. Børnehaven og maden fra storkøkkenet giver det daglige liv et langt roligere forløb end i det omgivende samfund, hvor man skal hente børn inden bestemte klokkeslet og nå at finde på og købe ind til middagsmad.

I hovedbygningens tidligere salon, nu kaldet "Spejlsalen", mødes kollektivistene i et "Parlament" for at træffe beslutninger. Beslutninger skal træffes i enighed. Hvis nogen protesterer mod (noget i) et forslag, bliver forslagsstilleren "sendt hjem" for at ændre forslaget, f. mtl. i samarbejde med kritikeren. Det kan virke noget tungt, men har nu

fungeret i over 30 år. Alle ved, at beslutninger skal træffes både vedrørende formelle forhold (f. eks. forhold, der involverer offentlige myndigheder) og praktiske forhold (f. eks. bygningsvedligeholdelse), og alle forudsættes at medvirke positivt i beslutningsprocessen. Sædvanligvis deltager 30 – 40 i parlamentsmøderne (fællesmøderne), der afholdes 1 gang månedlig.

Svanholms historie menes at gå tilbage til 1200-tallet. Svanholm er oprindeligt bygget på en holm i en sø eller et sumpområde i skoven, hvoraf nu kun Jægerspris Skov er tilbage. Meget vides imidlertid ikke om den første tid, idet bygningerne brændte i Grevens Fejde i 1530'erne og dokumenterne i godsarkivet blev stjålet. Det vides dog, at rigsråd Torben Bille erhvervede ejendommen i midten af 1400-tallet. Billeslægten havde godset indtil 1600, hvorefter ejerne hed Rantzau, Lykke, Brockenhuus, von Arenstorf og von der Lühe. Fra 1805 ejedes Svanholm af slægten Bille Brahe, der ejede godset indtil det i 1934 blev overtaget af Statens Jordlovsudvalg, der udstykkede 400 ha til statshusmandsbrug. Derefter har godset haft flere forskellige ejere, indtil det i 1978 blev købt af kollektivet (kommanditselskabet Jarnved). Ved indkørslen til godset står en mindesten for lensgreve Pre-

Klub 60+

Pensionistforening for tidligere medarbejdere i Fødevarerministeriet og for nuværende 60+ -medarbejdere

ben Bille Brahe, der blev rejst af godsets beboere i 1857 ved lensgrevens død.

Den nuværende hovedbygning er opført af ovennævnte Adolph Andreas von der Lühe i 1744 på dele af Billernes gamle bygning. På den ene sidefløj kan man se et udtryk for datidens skattetænkning: malede vinduer uden glas, idet man beskattedes af vinduer med glas. Og symmetrien i arkitekturen skulle jo opretholdes.

Efter rundvisninger var der kaffe og Svanholm Is i storkøkkenet. Svanholm eksperimenterer med at tilsætte forskellige slags smag til is.

Sidste stop var butikken, som bestyres af Jeanette Retslov. Der blev købt dygtigt ind af de spændende varer, såsom kaffe, mel, honning m.m., som butikken kunne tilbyde. (Kaffen var en særlig blanding, som var fremkommet efter længere tids eksperimenteren).

Turen til Svanholm havde givet deltagerne spændende oplevelser om en anden måde at indrette sig på i livet end den traditionelle.

